Förhindrade felaktiga utbetalningar (FFU) inom ekonomiskt bistånd

- ett stödmaterial för kommunernas mätning av det förebyggande arbetet mot felaktiga utbetalningar

INLEDNING

Det preventiva arbetet mot felaktiga utbetalningar inom ekonomiskt bistånd har stor betydelse, men det saknas ett rikstäckande mätbart sätt att påvisa resultaten. SKR har därför tillsammans med ett antal kommuner och myndigheter tagit fram en gemensam beräkningsmodell för förhindrade felaktiga utbetalningar (vidare benämnt FFU).

FFU-modellen bör användas för att medvetandegöra vikten av att arbeta förebyggande. En standardiserad modell förväntas öka jämförbarheten mellan kommuner och exponera avvikelser som främjar kommunernas utveckling inom området.

KOMMUNERNAS ANSVAR ATT ARBETA BROTTSFÖREBYGGANDE

Lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (2023:196) ställer krav på varje kommun att bedriva ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete och att skapa organisatoriska förutsättningar för det[1].

Med ansvaret att bedriva ett brottsförebyggande arbete framträder också behovet av att synliggöra det. Syftet med detta dokument är således att presentera en gemensam beräkningsmodell samt att vägleda och stödja kommunerna i hur de kan föra statistik och mäta det förebyggande arbetet mot felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd som ett led i det brottsförebyggande arbetet.

DEFINITIONEN AV FFU (INOM RAMEN FÖR EKONOMISKT BISTÅND)

För att mäta FFU behöver man veta vad det står för. Den gemensamma definitionen av FFU lyder:

”En eller flera kontrollåtgärder som föranleder att den enskilde slutar ansöka, återtar sin ansökan, får helt avslag eller bistånd till ett lägre belopp.”

Med kontrollåtgärder avses kontroller som görs under utredningen för att förebygga felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd. Kontrollåtgärder används i regel rutinmässigt eller vid misstankar om felaktigheter. Exempel på kontrollåtgärder är hembesök, folkbokföringskontroller, BankID-kontroller, remittering till insats, verifiering av underlag/uppgifter och anpassade kontrollfrågor.

[1] Brottsförebyggande rådet, *Kommunens ansvar*, https://bra.se/kunskapsstod/lokalt-och-regionalt-stod/kommunens-ansvar (hämtad 9 maj 2025).

BERÄKNINGEN AV FFU

Steg 1: Identifiera antal FFU-ärenden

Innan beräkningsmodellen kan tillämpas krävs ett förarbete med att identifiera antal FFU-ärenden. Varje kommun förväntas utgå från definitionen av FFU för att avgöra vilka ärenden som bedöms vara ett FFU-ärende. För att ett ärende ska räknas som ett FFU ska de vidtagna kontrollåtgärderna ha varit avgörande för den enskildes val att sluta ansöka/återta ansökan eller för myndighetens beslut om avslag.

Det är upp till varje kommun att bestämma utförare och formerna för dokumentation. Förslagsvis kan en funktion som arbetar nära eller med felaktiga utbetalningar föra statistik i en Excelfil med hjälp av ärendenummer för att stärka trovärdigheten i mätningarna.

Det kommer att finnas enstaka FFU-ärenden som av olika anledningar återaktualiseras. För att undvika felaktigheter i dessa fall bör ett och samma FFU-ärende endast användas en gång per kalenderår.

Steg 2: Tillämpa beräkningsmodellen

Beräkningsmodellen bygger på tesen att de identifierade ärendena saknar reellt biståndsbehov och incitament att bli självförsörjande samt att syftet är att så länge som möjligt utnyttja och missbruka offentliga medel. Modellens fokus ligger således inte på interna felaktigheter utan felaktiga utbetalningar som orsakas av den enskilde.

Den nationella beräkningsmodellen förutsätter att den enskilde inte har fortsatt rätt till ekonomiskt bistånd. I de fall den enskilde har fortsatt rätt till bistånd men får bistånd till en lägre summa kan denna metod inte tillämpas. Vid fall där det ekonomiska biståndet sänks kan den fördjupade kommunala beräkningsmodellen tillämpas genom att multiplicera den faktiska siffran med kommunens genomsnittliga biståndstid i månader. Det står fritt för varje kommun att välja om mätning ska se för dessa ärenden.

Det ska understrykas att FFU-siffrorna endast är ett uppskattat värde och ingen objektiv sanning. Det finns alltid en osäkerhetsfaktor när antaganden görs om framtida kostnader.

För att använda den nationella modellen behöver den senaste statistiken om ekonomiskt bistånd hämtas från Socialstyrelsens hemsida. Statistiken från Socialstyrelsen visar genomsnittstiden för hur länge en person är aktuell för ekonomiskt bistånd samt genomsnittsbiståndet som har betalats ut i kronor. Denna statistik avser alla sorters biståndsärenden och är begränsad till ett kalenderår.

Den nationella beräkningsmodellen

---

1) *Genomsnittligt bistånd per månad i kronor x genomsnittlig biståndstid i månader = X (X representerar ett riktmärke för FFU i kronor i varje enskilt ärende)*
2) *Summan av antal FFU-ärenden multiplicerat med X = Uppskattat FFU i kronor för samtliga ärenden (resultatet)*

ÄRENDE- OCH BERÄKNINGSEXEMPEL (SOCIALSTYRELSENS NATIONELLA STATISTIK FRÅN 2025[2])

En nyskild person ansöker om ekonomiskt bistånd och lämnar uppgifter om att hen är ensam i hushållet, att hen inte har någon relation eller kontakt med sin ex-partner och att ex-partnern flyttat till en annan stad. Folkbokföringskontroll visar att ex-partnern är folkbokförd med fem andra individer i en enrumslägenhet som är belägen på samma gata som personen. För att utesluta samboskap genomförs ett hembesök hos personen. Hembesöket visar att hen och ex-partnern sannolikt har ett samboförhållande och att det rör sig om en skenseparation. Personen får därmed avslag på sin ansökan om ekonomiskt bistånd som ensamstående.

1) *10 437 kronor x 7,6 månader = 79 321 kronor ← riktmärke för FFU i kronor i varje enskilt ärende*
2) *1 x 79 321 kronor = **79 321 kronor** ← Uppskattat FFU i kronor för ovanstående ärende. (resultatet)*

Fördjupning av beräkningsmodellen

För de kommuner som vill presentera mer representativa siffror på kommunal nivå kan samma modell användas under förutsättning att kommunerna undersöker och tar fram sin egen statistik enligt samma metod som Socialstyrelsen.

Den kommunala beräkningsmodellen

---

1) *Genomsnittligt bistånd per månad i kronor x genomsnittlig biståndstid i månader = X (X representerar ett riktmärke för FFU i kronor i varje enskilt ärende)*
2) *Summan av antal FFU-ärenden multiplicerat med X = Uppskattat FFU i kronor för samtliga ärenden (resultatet)*

ÄRENDE- OCH BERÄKNINGSEXEMPEL (STATISTIK FRÅN BORÅS KOMMUN ÅR 2025)

Se det tidigare nämnda ärendeexemplet ovan.

1) *8 995kronor x 7,3 månader = 65 664 kronor ← riktmärke för FFU i kronor i varje enskilt ärende*
2) *1 x 65 664 kronor = **65 664 kronor** ← Uppskattat FFU i kronor för samtliga ärenden (resultatet)*

[2] Socialstyrelsen, *Ekonomiskt bistånd*, https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/alla-statistikamnen/ekonomiskt-bistand/ (hämtad september 2025).

KÄLLFÖRTECKNING

Brottsförebyggande rådet, *Kommunens ansvar*, https://bra.se/kunskapsstod/lokalt-och-regionalt-stod/kommunens-ansvar (hämtad 9 november 2026).

Socialstyrelsen, *Ekonomiskt bistånd*, https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/alla-statistikamnen/ekonomiskt-bistand/ (hämtad 9 november 2026).